

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Joh. Henrici Hottingeri Henr. ex Henr. Nep. S. Theologiæ &
Antiquitat. Jud. Acad. Marburg. Prof. Ord. Typus Doctrinæ
Christianæ In Usus Institutionis ...**

Hottinger, Johann Heinrich

Francofurti ad Moenum, Anno MDCCXIV.

VD18 12542598

Caput XXI. De Officio Christi Mediatorio.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216057

suprema eveheretur: Qui infirmitatibus, contemptui expositam vitam duxit, gloria & potentia coronaretur. Nec aliter Christus munus suum ad fidelium salutem gerere potuisset.

XLIV. *Prout supra diximus exinanitionem de Christo propriè quoad humanam, improprie quoad divinam Naturam prædicari, ita hoc ipsum de exaltatione dicendum.* Deus *ψ* exaltari nequit. Attamen, qui ad tempus non agnoscebatur, factâ declaratione postea agnosci, & divino honore excipi potest. At natura Christi humana verè exaltata, vivificata, in cælum translata & gloria & potentia condecorata est.

CAPUT XXI.

De

OFFICIO CHRISTI MEDIATORIO.

Σύνοψις.

MUnus, propter quod sermo caro factus & formam servi assumpsit, atq; usque ad mortem crucis obediens

extitit, gravissimum sit oportet.

§. I.

Illó Deus glorificandus & peccator salvandus erat. §. II.

In

In Sacris varie audit.

§. III.

Speciatim Mediatorium. §. IV.

Quod nomen præsupponit partes inimicas, Deum scil. & hominem. §. V.

Inter quas se medium stitit Jesus Christus tum Deo pro peccatis satisfaciendo, tum peccatorem de voluntate Dei instruendo, sanctificando, regendo & defendendo. §. VI. VII.

Unde surgunt tres functiones, Prophetica, Sacerdotalis & Regia. §. VIII.

Prima itaque functio Prophetica est, cuius natura monstratur & Christo competere probatur. §. IX. X.

Jam in Vetere, multo magis in Novo Te-

stamento. §. XI.

Figmentum est, quod raptu in Cælum Propheta factus sit. §. XII.

Functio hæc clarius cognoscitur, primò ex doctrina propo-
sita, quæ partim res fidei, partim res morum continet. §. XIII. XIV.

Comprehendit dein & promissa & præcepta. §. XV.

Convenit denique cum doctrina Mosaica & habet quædam peculiaria. §. XVI.

Secundò ex modo proponendi, indefessa scil. diligentia, magno zelo, magnanima libertate, auctoritate summa, vi & efficacia prophetiæ invicta. §. XVII.

Tertiò ex confirmatione. §. XVIII.

Facta tum per ipsam
Gg 4 do-

Christi,
tatibus, con-
ria & poten-
ristus munus
otulisset.
exinanitione
humanam, im-
in prædicari,
ndum. Deus
qui ad tem-
declaratione
excipi potest.
altata, vivifi-
& potentia

Christi
IO.

Christi
IO.

Christi
IO.

, gratiss-
sit oportet.

glorificandus
ator salvandus
§. II.

doctrina naturam.

§. XIX.

Tum per miracula. §.

§. XX.

Vera. §. XXI.

Divina. §. XXII.

Innumera. XXIII.

Et ob alias circumstantias notatu digna §. XXIV.

Tum per vitæ sanctitatem & mortem. §. XXV.

Altera Mediatoris functio sacerdotalis est, quæ itidem describitur, & Christo competere probatur §. XXVI.

Christi sacerdotium in quibusdam disconvenit à Sacerdotum V. T. XXVII. XXVIII.

In aliis convenit. §. XXIX.

Maximè notandi veniunt tres sacerdotales actus, oblatio, intercessio, benedictio. §. XXX.

(a) *Circa oblationem primò notatur vicitima, quæ ipse Christus.* §. XXXI. XXXII.

Tum speciatim, quod sit piacularis. §. XXXIII.

Unde sequitur mortem Christi vicariam fuisse, satisfecisse Deo ob peccata nostra irato. XXXIV.

Nam tanta illi intrinseca dignitas est, ut ea Pater plenè glorificatus fuerit. §. XXXV.

(b) *Intercessio alter actus, quem Pontifex in cælo pro nobis peragit.* XXXVI.

Ejusque fundamentum est sanguis fusus. §. XXXVII.

(c) *Benedictio verò tertius, quæ varia bona redundant in populum suum.* §. XXXVIII.

Memorati tres

Memorati tres

dotales actus

Effusum sunt

quo unus la

pro eodem

XXXIX.

quare quand

ius non nisi

dat pro fidel

que benedict

pro illis

mortuus est

obstantur obje

§. XLI.

fideles tamen

nullum infir

pretextum

§. XLII.

tertia functio

est, quæ in

stium quad

§. XLIII.

§. XLIV.

§. XLV.

§. XLVI.

§. XLVII.

§. XLVIII.

§. XLIX.

§. L.

§. LI.

§. LII.

§. LIII.

§. LIV.

§. LV.

§. LVI.

§. LVII.

§. LVIII.

§. LIX.

Memorati tres Sacerdotes atq^{ue} conjunctissimi sunt, ut pro quo unus latus est, pro eodem reliqui. §. XXXIX.

Quare quando Christus nonnisi intercedit pro fidelibus eisque benedicit, etiam pro illis tantum mortuus est. §. XL.

Solvuntur objectiones. §. XLI.

Infideles tamen hinc nullum infidelitatis prætextum habent. §. XLII.

Tertia functio Regia est, quæ in Christum quadrare ad-

struitur. §. XLIII. Intelligitur autem regnum Christi æconomicum, non essentialiale. §. XLIV.

Non est terrestre. XLV. Sed spirituale. §. XLVI. Amplissimum. XLVII. XLVIII.

Æternum. §. XLIX. Victoriosum. §. L.

Functionibus Mediatoris absolutis constat Mediatorem esse debere *δεῦν δρωπov*. §. LI.

Ultimò probatur, Iesum Christum esse Messiam, quem Litteræ V. Testamenti promiserant. §. LII.

§. I.

GRave oportet munus sit, propter quod non solum Deus caro factus est, sed etiam formam servi assumpsit, atque durissimam contentissimamque obedientiam usque ad crucem subiit.

II. Munus hoc est glorificare Deum homi-

G g 5 num

474 Cap. XXI. De Officio Christi Mediatorio.
*num peccatis læsum, eundem reconciliare, ut
salvis perfectionibus suis in amicitiam cum
peccatore redire queat, hunc verò iis qualita-
tibus exornare, quæ ipsum dignum reddunt
communione cum Deo.*

III. *Quum verò hoc munus longè excel-
lentiſſimum plurima contineat, hinc fit, ut tum
ipſum munus, tum quoque, qui illud gerit,
pro varia & functionum, beneficiorum, ſta-
tutum &c. diverſis nominibus in Sacris inſi-
gniatur.*

IV. *Significans & quod generalem rei tra-
ctandæ conceptum producit, eſt Mediatoris
nomen, quod 1. Tim. II, 6. de Jeſu Chriſto præ-
dicatur.*

V. *Vox hæc præſupponit duas & quidem
ſibi adverſas partes. Et ſunt Deus & homo.*
Nam peccatum amicitiam, quæ inter Creato-
rem & creaturam ſive hominem erat, ſuſtulit.
Eſt. LIX, 2. inimicitiam poſuit, Gen. III, 15.
unde homo non intercedente ſatisfactione ex & pòs
inimicus Dei Rom. V, 10.

VI. *Inter has partes medium ſe ſtitit Je-
ſus Chriſtus, amicitiam reſtauraturus. Sed
quomodo? An tantum intercedendo apud Pa-
trem, ut peccata abſque demonſtratione juſti-
tiæ remitteret atque peccatores ſecum con-
jungeret? Non. Deus, qui benignus, etiam juſtus,
ſanctus, verax, qui adeoque abſque & dei & ei ha-
rum perfectionum cum peccatore conjungi,*
illi

illi benefacere nequibat. Patet dein clarissimè ex experientia. Non enim filium optimū morti dirissimæ subjecisset, si solā ejus intercessionē gloria concinnè declarari potuisset. Speciatim huc pertinent Scripturæ loca: *Quum eramus hostes, reconciliabamur cum Deo, & τὸ θανάτου τὸ ὑπὲρ αὐτῶν*. Rom. V, 10. *Deus mundum suum reconciliabat ἐν Χριστῷ*. Quomodo? *Quatenus cum, qui peccatum non noverat, ὁ πῶς ἡμῶν ἀμαρτίας ἐποίησεν pro nobis fecerat sacrificium pro peccato*, 2. Cor. V, 19. 21.

VII. *Primò quidem requirebatur, ut Mediator gloriam, quam abstulerant peccata nostra, Deo restitueret, sed id nondum sufficiebat. Homines nondum tales, qui vel vellet vel possent cum Deo uniri, aut uniti in unione manere. Illi itaque prius de voluntate Dei informandi. Tum magis magisque sanctificandi. Dein potenter conservandi atque adversus hostes defendendi erant.*

VIII. *Ex his nunc fluit muneris Mediatorii functiones varias esse, quæ jam à multo tempore ad tres redigebantur, Propheticam, Sacerdotalem & Regiam. Tot requirit status noster, quod ex dictis elucet. Tot Messia in vaticiniis, typis, implemento attribuuntur, sive seorsim, quod passim, sive conjunctim. Conjunguntur autem aliquando duæ, aliquando tres ex memoratis functionibus. Illò modò.*
Con-

Conjungitur functio Prophetica & Regia Jes. IX, 6. David typus Messia Propheta & Rex unà erat. Conjungitur dein Prophetica & Sacerdotalis Hebr. III, 1. Conjungitur denique Sacerdotalis & Regia in Melchisedeco utroque honore claro, Christi figura. Hoc: Jes. LXI, 1-3. Messias ab unctiōe ibidem dictus proponitur *ut Propheta* Evangelium annunciaturus, *ut Sacerdos* lugentes consolaturus, *ut Rex* libertatem captivis proclamaturus. Dein Ps. CX. *Ut Rex*, sedet ad dextram Patris: *Ut Propheta*, mittit sceptrum roboris, quod Evangelium *ut Sacerdos* juratus ordinis Melchisedeciani Sacerdos est. Moses Sacerdos, Propheta, Rex erat, cui similis Messias esse debebat. De unaquaque functione ex professo nunc agendum erit.

IX. Et primò quidem de *Prophetica*, quæ *Jesus Christus omnem voluntatem Patris de salute hominis peccatoris revelavit eamque confirmavit*. Talem functionem ipsi competere tum ex nominibus, qualia sunt Propheta Deut. XVIII, 15. 18. Propheta Magnus Luc. VII, 16. Doctor à Deo missus Joh. III, 2. Doctor ad justitiam Joël II, 23. אֲדָרָא Chald. מִמְרָא Joh. I, 1. Præceptor & testis nationum Es. LV, 4. Tum ex requisitis Prophetiarum, veluti Deo familiariter uti, voluntatem ejus absque defalsatione proponere, miraculis, vita sancta & morte subinde confirmare, constat.

X. Qua-

Cap. XXI. I.
I. Qualis
erat. Quon
amantia rer
formanderan
Quam opera
erat, quàm
Prov. VIII,
ut Joh. I. 1. qu
est i. Cor. I.
is audivit Je
II. Functio
VI. Testamen
educturus
in N. Testa
II, 1. sub qu
Deut. XV
III. Ut nō
tam, nulla re
minis à Patre
pna sancto l
III, 34. P
coelestis sapi
minatione da
norum mun
tis voce & f
Propheta de
ut talis ab om
in celum,
vel in Baptis

X. *Qualis functio Mediatorem nostrum decebat.* Quoniam enim natura in nobis *ἀγνοία* ignorantia rerum spiritualium, salutarium est, informandi eramus de via ad Deum perveniendi. Quam operam nobis nemo rectius præstare poterat, quàm is ipse, utpote qui Patris sapientia Prov. VIII, 1. qui ab æterno apud Patrem erat Joh. I, 1. qui itaque etiam nobis sapientia factus est 1. Cor. I, 30. & enarravit, quæ in sinu Patris audivit Joh. I, 18.

XI. *Functione hac jam defungi incipiebat sub V. Testamento, maxime Israëlitas ex Aegypto educturus & edocturus.* Præprimis tamen in N. Testamento ea defungebatur Hebr. I, 1. II, 3. sub quo adimplebatur insigne Vaticinium Deut. XVIII, 15. 18. 19. cf. Act. III, 22.

XII. Ut *λόγος* sermo, qui ab æterno apud Deum, nulla revelatione indigebat: Ut Filius hominis à Patre, à se ipso informabatur atque à Spiritu sancto largissimè ungebatur Jes. LXI, 1. Joh. III, 34. Ps. XLV, 8. unde jam duodecennis cœlestis sapientiæ specimen cum audientium admiratione dabat Luc. II, 46. 47. Triginta annorum munus publicè auspicaturus cœlesti Patris voce & symbolicô Spiritus sancti descensu Propheta declarabatur Matth. III, 16. 17. qui talis ab omnibus agnosceretur. Raptus tamen in cœlum, in quo rudis informatus sit, nulla vel in Baptismi Historia mentio aut alibi.

Nec

Nec stare potest cum Hebr. IX, 12. aut typo Pontifice V. Testamenti.

XIII. *Naturam functionis Prophetice clarius cognituri attendimus ad doctrinam propositam, dein modum, denique confirmationem.*

XIV. I. *Doctrina comprehendit Fidem & Mores.* Ratione Fidei docuit, quæ falsa Judæorum, Phariseorum, Sadducæorum fides in capitibus de Messia, Justificatione, Legis sensu, Resurrectione &c. Docuit quoque, quæ vera, scil. quod ipse promissus Messias vitam dans omni credenti: Quod venerit in mundum ad ægrotos sanandum, infirmos corroborandum, Spiritu pauperes consolandum: Quod lex spiritualiter exponenda, internam hominis sanctitatem poscat: Quod futura sit Resurrectio mortuorum &c. Ratione Morum itidem pietatem larvatam, externam detexit, atque vitia grassantia gravi censuræ subjecit, præcepit verò cultum cordis internum, etiam externum, sed absque simulatione, abnegationem sui ipsius, imitationem, crucis tolerantiam, dilectionem tanquam infallibilem Evangelicorum notam, quæ cuncta non incommode continentur verbis: *Resipiscite & credite Evangelio.* Marc. I, 15.

XV. *Ex his nunc constat doctrinam Christi promissis constituisse* Es. LXI, 1. 2. *sed & præceptis* Joh. XIII, 34. XV, 10. quæ docebant pro-

promissiones illi

dei & vite mor

XV, 14.

XVI. Con

mo Moscaica co

peculiarit

principia fi

noem Dei &

at, & per con

thac legis Epi

nam fidei tra

de Moit opp

thagiosis, qu

XV, 43. liquet

credam legis

at Scribæ

thus Myster

redit, verita

treasdas in u

tioniorum,

regut spiritu

noem erga

thas similia qu

thas inculca

et, proposit

thas maledictio

res obsequiur

agine suo, p

endi, quæ

deat. Unde

pro-

promissiones illorum nonnisi esse, qui præceptis fidei & vitæ morem gerebant Joh. III, 36. XVII, 3. XV, 14.

XVI. *Constat porro doctrinam Christi cum Mosaica convenire: Habere quoque quædam peculiaria.* Quoad prius: Eadem utrobique principia fidei & vitæ sunt: Eandem dilectionem Dei & proximi, etiam inimici, postulant, & per consequens alia quævis officia, quæ ex hac legis Epitome fluunt: Etiam Moses iustitiam fidei tradebat Rom. X, 5. 6. Nec Christus se Mosi opponebat, sed ipsum vindicabat à falsis glossis, quod ex Matth. V, 21--45. speciatim v. 43. liquet, veniebat πληρωσαι τον νόμον ad plenè docendum legis postulata, quæ mutila proponebant Scribæ c. c. v. 17. Quoad posterius: Christus Mysteriis fidei longè maiorem lucem accendit, veritates ex libris V. Testamenti conquiendas in unum congeffit, implementum Vaticiniorum, Typorum monstravit. Totus in eo, ut spirituales cultum erga Deum, dilectionem erga proximum, abnegationem sui ipsius, similiaque missis ceremonialibus & judicialibus inculcarer, officia hæc sæpius commendaret, propositio cœlesti præmio, rariùs denuntiata maledictione, offerret quoque gratiam & vires obsequium præstandi aut neglectum in sanguine suo, præcedente verâ resipiscentiâ, remittendi, quæ verò in Mose nonnihil aliter se habent. Unde *Lex per Moysen data: Gratia*

& ve-

480 Cap. XXI. De Officio Christi Mediatorio.
& veritas per Jesum Christum Joh. I, 17.
dicitur.

XVII. II. *Doctrinam*, de qua hactenus, *pro-*
ponebat indefessâ diligentia. Omnem occa-
sionem, ubicunque locorum, arripiebat volun-
tatem Patris tradendi, posthabitò quoque cibò
Marc. III, 20. *Magnò dein zelò.* Quod pu-
tabat gloriæ divinæ refragari, graviter corripie-
bat Matth. XVI, 23. non sine periculo vitæ è
medio tollebat c. XXI, 12. 13. *Magnanimâ*
quoque libertate. Nam neminem extimescebat,
nemini abblandiebatur, qui ejus mores ipsis
hostibus noti exstiterunt Matth. XXII, 16. Luc.
XI, 45. 46. *Auctoritate insuper summâ.* Pro-
pheta V. Testamenti necesse habebant dicere,
Ita locutus est Jehova. Scribæ, qui in Gente
Judaica optimi legis Interpretes habebantur,
solebant dicere תנורכנים tradiderunt *Magi-*
stri. At Christus docebat ὡς ἐξουσίαν ἔχων Matth.
VII, 29. dicens: Ἐγὼ λέγω ὑμῖν Matth. V, 22.
&c. *Vi & efficacîâ invictâ.* Auditores per-
cellebantur, laudabant Deum, hostes agnosce-
bant. *Nunquam sic locutus est homo, sicuti*
hic Joh. VII, 46. confundebantur, obmutesce-
bant Matth. XXII, 34. 46.

XVIII. III. *Quare verò tanta præconii*
vis & efficacia in Auditorum animis relicta,
id arcessendum tum ab ipsa doctrina, tum à mi-
raculis, quæ eam comitabantur, tum quoque
à vita & morte Magni Prophetæ.

XIX.

XIX. *2. Quod doctrinam attinet* (a) *con-*
veniebat illa cum Mose & Prophetis. Ho-
rum verò divina habebatur. Hinc Salvator
instituens discipulos, maximè disputans cum
hostibus, veluti Sadducais, testimoniis V. Te-
stamenti ad probandum utebatur. Luc. XXIV,
44-47. Matth. XXII, 31. 32. (b) *Plena san-*
ctitate, amore, & tota ad regnum Satane de-
struendum, Dei verò adstruendum. Qualis
itaque doctrina se ad attendentium conscientias
probabat.

XX. *3. Miracula, quæ patrabat, cum tali*
doctrina conjuncta divini muneris certissi-
imum argumentum præbebant. Quippe opera
soliis Dei sunt, edi solita, quando divina missio
probanda erat, quod speciatim ex Historia
Mosis Exod. IV, 1-5. Josuæ c. III, 7-14. liquet.
Accedit quòd tanquam παραδξων ἐργων ποιητής
prædictus fuerit Es. XXXV, 4-7. Unde Chri-
stus Messiam se probaturus ad ea provocat,
Matth. XI, 4. 5. Joh. X, 37. vultq; ut propterea
in ipsum credamus Joh. V, 36. XX, 31.

XXI. *Quod clarius cognoscemus, quando*
perpendimus eorum veritatem, divinitatem,
ingentem numerum, aliaque notanda. Veri-
tas patet tum ex operibus omnes naturæ vires
superantibus, sive in se, uti est mortuorum re-
fuscitatio, sive in modo consideratis, tum dein
ex loco patrationis publico, præsentibus & in-
tuentibus non amicis tantum sed & hostibus

H h

pluri-

482 Cap. XXI. De Officio Christi Mediatorio,
pluribus, tum quoque ex effectis permanenti-
bus. Cui enim visus, auditus & vita restitue-
batur, postea videbat, audiebat, vivebat, tum
denique ex ipsorum hostium testimonio, qui
Messiam nostrum miracula patrasse negare non
audent, causam licet blasphemantes.

XXII. *Non solum vera erant, sed & di-
vina*, quod ipse Christus validissime probabat
Matth. XII, 24--30. Neque enim callidissimus
Spiritus sibi ipsi adversatur. Ex historia dein
abundè constat, quòd ante Christum Satanæ po-
testas longè major in orbem habitabilem fue-
rit, minor verò post eum, quod argumento
est, adventasse eum, ut opera Diaboli sol-
veret, doctrinam adeoque & miracula divina
fuisse.

XXIII. *Ingens quoque numerus miracu-
lorum in Historia Evangelica refertur, major
tacetur Joh. XX, 30. XXI, 25. Unde dixerant
Judæi. Si Christus venerit, an plura signa fa-
ciet quàm hic?* Joh. VII, 31. Miracula quippe
patrata sunt (a) in Dæmonibus. (b) Homini-
bus, & his variis morbis laborantibus. (c) Be-
stis. (d) Cælo. (e) Terra. (f) Mari. (g)
Aëre.

XXIV. *Notari tandem meretur de Christi
miraculis, quod unice bonitatem & gratiam
ejus spiraverint, si duos casus exceperis. Dein
quòd ex Majoribus Christi nemo miraculis in-
clytus narretur: Insuper quòd multo tempore*
ante

Cap. XXI.

Christum

Tandem

entem esse

acula, reg

orationem

luth. VIII, 1

XIV. 3. Ad

& mors.

fortitate m

nec neces

mat; ita v

qui sanct

tem morte

qualis de

num, sei

hostium

tem ignom

a confessor

Tim. VI

XVI. Mec

de salute

ondum f

Sacerdos,

aret, pro

gratiam

Qualis q

hiledeco,

der. VII, 1-4.

Epistola ad I

Cap. XXI. De Officio Christi Mediatorio. 483

ante Christum nulla miracula patrata fue-
runt: Tandem quod testimonium prae-
buerint, potentem esse Christum etiam ad spiritualia
miracula, regenerationem, illuminationem,
purgationem peccatorum &c. faciendum.
Matth. VIII, 17.

XXV. 1. *Ad memorata accessit vitæ sancti-
tas & mors.* Quemadmodum de doctrinæ
Auctoritate multum derogat is, qui malè vi-
vit, nec necessitate poscente eam morte sua
obsignat; ita vice versâ ei Auctoritatem con-
ciliat, qui sanctè vivit, & à professione ejus ne-
quidem morte absterretur. At vita Christi
talis, qualis doctrina, sanctissima erga Deum,
proximum, seipsum, absque reprehensione
etiam hostium 2. Cor. V, 21. Joh. VIII, 46.
Mortem ignominiosam subiturus eandem bo-
nam confessionem profitebatur Joh. XVIII,
37. 1. Tim. VI, 13.

XXVI. Mediator quidem nos voluntatem Patris de salute adeunda edocere debebat, sed hoc nondum sufficebat. Necessè insuper ut esset *Sacerdos, qui peccata nostra sacrificio expiaret, pro nobis apud Patrem intercederet, gratiam & sanctitatem nobis impetraret.* Qualis quoque prædictus Pf. CX, 4. & à Melchisedeco, Aarone præadumbratus erat, Hebr. VII, 1-4. IX, 7. 11. Hinc Jesus Christus in Epistola ad Hebræos toties *ιερεὺς, ἀρχιερεὺς* appellatur.

484 Cap. XXI. De Officio Christi Mediatorio.
pellatur, eique functiones Sacerdotales attri-
buuntur.

XXVII. *Prout verò Sacerdotes V. Testa-
menti certis conditionibus insignes posceban-
tur, ita quoque Sacerdos Novi Testamenti
conditiones habet. Ex his quædam cum illis
Sacerdotum Aaronicorum conveniunt: Aliæ
non.*

XXVIII. *Non conveniunt: Sacerdos V. Te-
stamenti homo ex stemmate Aaronis oriundus
requirebatur. At N. Test. ἱερεύς, secundum
naturam humanam ex tribu Juda natus,
Hebr. IX, 14. VII, 14. Dein Sacerdos V. T.
absque juramento vocabatur. Sed noster sub
N. T. μετ' ὀρκωμοσίας cum juramento Hebr. VII,
20. 21. ut constaret & præstantia & immuta-
bilitas Sacerdotii. Porro Sacerdos V. Testa-
menti occupatus circa legem ἐντολῆς σαρκικῆς,
præcepti carnalis, veluti bestiarum &c. At
Pontifex N. Testamenti circa spiritualia. Insuper
Sacerdos V. Testamenti & victima, quæ be-
stia, differebant: At Jesus Christus Sacerdos &
victima simul est, Hebr. IX, 14. Præterea Sa-
cerdos V. Testamenti piacularia offerebat pri-
mò pro se, tum pro peccatis populi Hebr. VII,
27. Verùm N. Testamenti Sacerdos tantum
pro nostris peccatis. Denique Sacerdos V.
Testamenti victimâ suâ nihil consummabat,
peccata vi sanguinis taurorum & hircorum non
tollebat, unde toties, singulis annis, mensibus,
septi-*

septimanis, imò diebus sacrificia repetenda erant Hebr. VII, 19. X, 4. 11. At Sacerdos N. Testamenti unica oblatione omnes, qui sanctificantur, consummavit atque conscientias munda-
 ab operibus mortuis Hebr. X, 14. IX, 14. Tandem Sacerdos V. Testamenti vitæ satur cum vita Sacerdotium deponebat: At N. Testamenti Sacerdotium in terris inchoavit, in cœlis verò perpetuat Hebr. IX, 24. VII, 26. Ultimò Sacerdos Aaronicus sacerdotali tantum dignitate inclutus erat. At Christus & Sacerdos & Rex, Melchisedeco similis Hebr. VII, 1-4.

XXIX. *Quæ conveniunt ratione nominis, vocationis ad munus sacerdotale, consecrationis, administrationis, muneris, conjugii, jam supra c. XVI. §. LXXVII. in medium productæ sunt.* Hæ tamen convenientiæ certâ ratione disconveniunt, nam cuncta in Pontifice N. Testamenti modo excellentiori obtinent, atque in sensu spirituali.

XXX. *Plures quidem Sacerdotum Typicorum functiones erant, verum notabiliores tres, offerre victimam, aromata incendere, populo benedicere. Ita quoque Pontificis N. Testamenti functiones tres constitui possunt, oblatio, intercessio, benedictio.*

XXXI. (a) *Quod oblationem attinet, investigandum (1.) quæ victima offerenda, & (2.) Cujus naturæ sit.*

Hh 3

XXXII.

XXXII. (1.) *Oblatio Sacerdotum V. Testamenti constabat ex animali, quod verò minimè sufficiebat ad expiandum peccata, sed Pontificis N. Testamenti ex corpore & anima sua. Christus tradidit ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ὡς ὁλοκαυστῆρα καὶ θυσίαν τοῦ θεοῦ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας seipsum pro nobis oblationem & victimam Deo in odorem suavitatis Eph. V, 2. cf. Tit. II, 14. Hebr. IX, 14. Alibi anima Es. LIII, 10. Matth. XX, 28. Corpus Christi 1. Petr. II, 24. victima dicitur. Et quidem immaculata, perfecta 1. Petr. I, 19. quæ Hierosolymis mactabatur, suspendebatur, cujusque sanguis ibi effundebatur, prout hæc in typo præfigurata erant. Hinc talis victima in oculis Dei pretiosa 1. Petr. I, 19. quod porro inde patet, quoniam in corpore hoc habitat Deus Joh. I, 14. 1. Tim. III, 16. Sanguis est sanguis Filii Dei 1. Joh. I, 7. sanguis Dei Act. XX, 28. Non coacta se fistebat sed liberè, ex amore Patris & fidelium.*

XXXIII. (2.) *Pretiosa hæc victima maximè piacularis est. Quod inde constat (a) quoniam eodem nomine venit, si posuerit animam suam ΔΩΝ sacrificium pro reatu Es. LIII, 10. καὶ ἀμαρτίας sacrificium pro peccato (sic enim à Lxx. נָשַׁח verti solet cf. Hebr. X, 6. ex Ps. XL. 7.) condemnavit peccatum in carne, Rom. VIII, 3. cf. 2. Cor. V, 21. (b) Dein quia, quæ singulari modò in piacularibus obtinebant, in sacrificio Christi adimplentur scil. (1.) Piacularibus*

peccata, prae-
nebantur, (2)
mactabatur, a
mandam san-
verius oper
(4) Quib-
mare, sancti-
ita Adona-
m currere,
VIII, 6. quæ
erant quàm
in V, 9, 10.
Hebr. IX
repat, sanctifi-
Abel, 7. Hebr.
XXXIV. E
sacramentum fu-
re irato, &
reconciliati sin-
re expiatorio
re, penas
Antitypus
ctus, qui i
Hebr. IX
re susceper
re nostris
re effusione pi
re dicitur, R
re. 1. Joh.
re dicitur

bus peccata, pro quibus immolanda erant, imponebantur, (2.) Tum mactabantur, sanguis effundebatur, absque quo nulla ἀφίσις facta. (3.) Quorundam sanguis in Sanctissimum illatus ibique versus operculum propitiatorium sparsus erat. (4.) Quibus omnibus peractis dicuntur mundare, sanctificare, expiare Lev. XVI, 19. 20. Ita Adonai כָּלוּ עוֹן אֶת הַפִּגִּיעַ in Mes-
siam incurrere fecit omnium nostrum peccata El. LIII, 6. quæ tamen non prius ablata censeripotuerant quàm in morte ejus, sanguine fuso, Rom. V, 9. 10. Qui postea in cælum inferebatur Hebr. IX, 7. 11. 12. 22. 24. atque ita purgat, sanctificat, expiat fideles peccatores, 1. Joh. I, 7. Hebr. XIII, 12. Dan. IX, 24.

XXXIV. Exinde sequitur mortem Christi vicariam fuisse, satisfecisse Deo ob peccata nostra irato, ut eapropter rursus cum illo reconciliati simus. Primo id exigit sacrificiorum expiatoriorum ratio. Vices aliorum subibant, pœnas eorum commeritas ferebant. Ut Antitypus typo respondeat, necesse ut Christus, qui sacrificium expiatorium. (vide etiam Hebr. IX, 14. X, 10. Eph. V, 2.) aliorum pœnas suscepit. Secundo: Christus Deum peccatis nostris ad iram provocatum sanguinis sui effusione propitium, reconciliatum reddidisse dicitur, Rom. III, 25. V, 10. 2. Cor. V, 19. 21. 1. Joh. II, 2. IV, 10. Tertiò Christus quoque dicitur suscepisse peccata nostra 1. Petr.

II, 24. & hinc effecta eorum, morbos, dolores animi, corporis, mortem, maledictionem nostram Ef. LIII, 4. 5. 1. Petr. III, 18. Gal. III, 13. ut nos haberi queamus sanati 1. Petr. II, 24. cum illo mortui, unà vivificati 2. Cor. V, 15. Rom. VI, 4. Eph. II, 5, benedicti Gal. III, 14. *Quarto* substitutionem clarè probant vocula *ὑπὲρ, ἀντὶ, ἀντὶ*, Rom. V, 6. 7. Matth. XX, 28. XXVI, 28. Hæc quippe est vocularum significatio. Hanc significationem volunt circumstantiæ 2. Cor. V, 15. maximè quòd Christus *ὑπὲρ ἡμῶν pro nobis* mortuus dicitur, eâ ratione, quâ de alio nullo prædicari potest 1. Cor. I, 13. At de alio dici potest, quod ad ædificationem fidelium mortuus fuerit Coloss. I, 24. *Quinto* attribuitur Christo emtio, redemptio eaque plena, datò magnò pretiò æquivalente pro debito, quod constat ex vocabulis *כפר, אָגוֹרָאָזֵינ, עֲגוֹרָאָזֵינ, לִטְרֵאֵן, אַפּוֹלִטְרֵאֵן, אַנְטִילִטְרֵאֵן*. Job. XXXIII, 24. 1. Cor. VI, 20. Rom. III, 24. 25. 1. Petr. I 18. 19. 1. Tim. II, 5. 6. *Ultimò*: Negatâ morte Christi vicariâ, negatur officium ejus sacerdotale in his terris inchoatum juxta Eph. V, 2. 1. Petr. II, 24. Matth. XXVI, 28. atque cum Prophetico & Regio confunditur. Negatur quoque alius finis mortis Christi, quàm Martyrum, quod falsum.

XXXV. *Ut verò mors Christi vicaria rectius intelligatur, probè tenendum est, eam à Patre, ob inhærentem dignitatem, quâ gloria ejus*

ejus plenè demonstrata est, constitutam ad-
missamque fuisse. (1.) Qui enim obedientiam
 præstitit, is *ἡδὲ ὁπωπ*. (2.) Non jure aliquo
 obligatus erat, ceu qui Patri æqualis Philipp.
 II, 6. Attamen seipsum exinanivit, gloriam
 divinam occultavit, contemptum, dolores acu-
 tissimos corporis, animæ sustinuit, ut dicere
 necesse habuerit *Deus mi, Deus mi, quare me*
dereliquisti. (3.) Hæc obedientiâ & passione
 præceptum, *ἐκδοῦναι* Patris implevit, eum glori-
 ficavit Joh. XVII, 1. 4. 5. Pl. XL, 7. 10. (4.)
 Nam id egit, passus est, quod nos agere, pati
 debebamus, *vide thesin anteced.* (5.) Pro-
 meritis itaque est, ut rursus à Patre glorifica-
 retur Joh. XVII, 4. 5. atque peculium haberet,
 cui vitam dare potest Joh. XVII, 2. (6.) Quod
 speciatim inferunt loca, veluti Philipp. II, 9.
Ideo Deus eum superexaltavit, quoniam is se
 humiliaverat. Hebr. II, 10. *Decebat enim*
Deum, propter quem omnia & per quem
omnia, multos filios in gloriam introducen-
do Principem salutis eorum propter passiones
consummare E. si non consummasset, non de-
 cuisset Deum. Jes. XLIX, 4. Messias ait sibi esse
 propter servitium suum *משפט & פְּעִלָּה* judi-
 cium & operæ pretium apud Jehovam.

XXXVI. (β) *Quemadmodum Pontifex*
V. Testamenti die expiationis immolatione
factâ Sanctissimum cum sanguine intravit,
bonum Israelitarum promoturus, ita quoque

H 5

Chri.

Christus post mortem cælum ingressus est intercessurus, sicuti testantur loca Scripturæ, Hebr. IX, 24. VII, 25. 1. Joh. II, 1. Rom. VIII, 34. Hanc functionem requirunt tum Satanae accusatio Apoc. XII, 10. tum peccata nostra, 1. Joh. II, 1. 2.

XXXVII. *Fundamentam intercessionis huius sanguis Christi est* Hebr. IX, 24. 1. Joh. II, 1. 2. Quoniam enim hunc ex voluntate Patris pro peccatis populi sui fudit, Pater filii intercessionem meritò magni æstimat, gratiam facit illis, pro quibus intercedit & velut monstrat passiones suas pro illis exantlatas. Unde sequitur, neminem, pro quo coram Patre Mediator rogat, periturum Rom. VIII, 34. Hebr. XII, 24. Sequitur quoque, intercessionem non humilem, verum gloriosam esse, quod inde insuper constat, quoniam peragitur à sedente ad dextram Patris Rom. VIII, 34.

XXXVIII. (γ) *Ex morte Christi vicaria & intercessione nunc fluit benedictio ejusdem, quâ benedicit populo suo, bona acquisita distribuendo.* Bona hæc sunt externa, temporalia, maximè interna & spiritualia. *Quoad illa*: Nam Pater cum filio πάντα omnia nobis donat Rom. VIII, 32. cf. Matth. VI, 33. 1. Tim. IV, 8. Legis & Evangelii præconium, quatenus hominum ministerio peragitur atque ad externa bona pertinet, ortum suum quoque trahit à morte Christi Matth. XXVIII, 18-f. *Quoad hæc*:

hec: Spiritus S. ejusque salutare operationes Act. II, 33. Joh. XIV, 16. 17. redemptio, remissio peccatorum, Eph. I, 7. vita æterna, Joh. XIV, 2. sunt fructus mortis Christi.

XXXIX. *Partes muneris sacerdotalis nunc vidimus. Videndum insuper, pro quo illæ præstitæ sint. Antequam sententiam nostram ex Sacris adstruimus, tenendum est quòd oblatio, intercessio, benedictio sint partes unius muneris, adeoq; quibus benedicit Pontifex, pro illis intercedit, & pro quibus intercedit, pro illis etiam victimam obtulit, quod tum ex naturali partium memoratarum nexu, tum quoque typo V. Testamenti patet. Neque enim Aaron pro aliis victimam obtulit & pro aliis intercessit. Tenendum porro quòd oblatio sit prima, præcipua & fundamentum reliquarum partium: Unde sequitur quòd ad eos, ad quos oblatio pertinet, etiam intercessio & benedictio pertineat. Tandem tenendum quòd illis, pro quibus Filius se in mortem tradidit, minimum tanta gratia annuntianda fuerit. Quis moreretur pro alio, nec tamen indicaret ei amorem suum. Maximè quando aliàs mors vicaria ipsum non juvat. Nemo sapiens, benignus pretium redemptionis pro captivo solvit, intermittit autem ad captivum dicere. Egredere ex captivitate tua, sequere me, nam *λύτρον* expendi.*

XL. *His claris certisque, ut judico, præmissis,*

*missis, affirmo Christum partes muneris sacerdotes, speciatim oblationem sui ipsius pro electis, fidelibus partim peregrisse partim etiamnum peragere. Rationes sunt. I. Benedictio, uti Spiritus S., remissio peccatorum, fides, vita aeterna, horum tantum est Eph. I, 3-11. Rom. VIII, 9. Ergo eorumdem oblatio & intercessio. II. Intercessio quoque pro fidelibus tantum, quod patet ex Joh. XVII, 9. *Non rogo pro mundo sed pro iis, quos dedisti mihi.* & v. 20. *Non pro his tantum rogo sed & pro credituris propter sermonem tuum in me.* E. pro iisdem oblatio facta est. Atque hoc tanto magis, quoniam oblatio est prima, praecipua atque fundamentum reliquarum functionum sacerdotalium. Quod si igitur hac pro omnibus, tum etiam intercessio & benedictio pro omnibus. At falsum consequens. III. Nequidem omnibus & singulis munus hoc sacerdotale annuntiatum est, quod ex Historia abunde constat, aut etiam annuntiari debuit Act. XIV, 16. Matth. X, 5. Act. XVI, 6. 7. E. multo minus pro omnibus & singulis susceptum illud erat. Incredibile enim videtur, tantum fuisse Dei amorem, ut filium suum pro omnibus & singulis in mortem tradiderit, non vero omnes & singulos longè minori, qui tamen ad priori illo fruendum poscebatur, persecutum fuisse scil. annuntiatione mortis vicariae. IV. Accedit quod mors Christi ad certum hominum*

Cap. XXI. I. genus cum
inrellingatu
Joh. X.
suo Ma
mortuus.
Ecclesia,
quibus Ch
prosecu
hoc de omni
endum, Jud
necatur Petru
Christi vic
illis, pro qu
res pro om
que omnes
itate egred
et.
III. Quan
del Christus
fuerit, ne
patebit, i
omnes explic
abique dif
Nec prop
hitis mortu
tamen alius
nec eum per
gratia & p
om. XIV, 1
I, 10.

num genus cum manifesta exclusione caterorum restringatur, veluti quando dicitur *pro omnibus suis* Joh. X, 15. *Ecclesiâ suâ* Act. XX, 28. *populo suo* Matth. I, 21. *multis* Matth. XXVI, 28. mortuus. Vel an omnes & singuli sunt *oves*, *Ecclesiâ*, *populus Christi*? Minimé. V. Pro quibus Christus mortuus, illos maximo amore persecutus est Joh. XV, 13. Rom. V, 7. At hoc de omnibus & singulis dici nequit. Aut dicendum, Judam pariter amatum fuisse ac amabatur Petrus. VI. Supra adstruebamus mortem Christi vicariam fuisse, sufficiens lytrum pro illis, pro quibus mortuus, solutum fuisse. Si verò pro omnibus & singulis mortuus, tum quoque omnes & singuli vitam haberent, captivitate egrederentur, quod verò ita se non habet.

XLI. Quando verò Scriptura alicubi ait, quòd Christus *pro omnibus aut mundo* mortuus fuerit, nexu circumstantiisque pensitatis mox patebit, id non de omnibus & singulis hominibus explicandum esse, sed universitate fidelium absque discrimine gentis, sexûs, conditionis. Nec propriè perire potest is, pro quo Christus mortuus est Joh. X, 28. 1. Petr. I, 3-6. Atramen aliud, quantum penes ipsum, dici potest eum perdere. Nam revera perdidisset, nisi gratia & potentia Dei ipsum conservasset. Rom. XIV, 15. vide consimilem phrasin 1. Joh. I, 10.

XLII.

XLII. *Quamvis Christus pro solis fidelibus munus sacerdotale susceperit, infideles tamen inter Christianos minimè excusari queunt ob infidelitatem.* Absconditum quippe est apud Dominum Deum nostrum, quinam illi sunt, pro quibus Christus mortuus est. Notum est pœnitentiam agere & præcepta Christi observare, qui omnes indubitato scire possunt, se ad Christi peculium pertinere. Qui verò susque deque habita omni institutione, monela, in peccatis pergunt, se unice fabros infelicitatis agnoscere tenentur. Nam certo tenendum, (licet omnem modum tradere nequeamus) decreta Dei iusta, æqua esse, illis omnibus fructus mortis Christi conferri, qui dignè Evangelio ambulant, sed negari illis, qui secundum carnem vivunt.

XLIII. *Mediator Jesus Christus non solum Propheta & Sacerdos, sed etiam Rex est atque esse debet.* (1.) Nam ut Rex præadumbrabatur à Melchisedeco Hebr. VII, 1-4. Davide Hof. III, 5. atque promittebatur Gen. XLIX, 10. Ps. II. *toto.* Ef. IX, 6. Zach. IX, 9. cf. Matth. XXI, 5. Hof. III, 5. (2.) Ut Rex quoque prætabatur, quod tum Angelus Luc. I, 32. 33. tum ipse de se coram Pilato testabatur Joh. XVIII, 37. (3.) Ut Rex maximè in Historia Apostolica declaratur, ceu quæ refert Christum, postquam ei omnis potestas in cœlo & terra data erat, Spiritum S. ex cœlo misisse, adeo-

Cap. XXI.
deque se Do
tus ait: Cr
nd Deus eun
rit, declarav
niffixi/ris A
10-f. Phil. II
te ipsum con
dequa attrib
III, 5. Re
vum Apoc.
ota regalia
s, ceptum
te. Subditi,
IIIV. Ch
tionis, c
modum
pera prop
quatenus
mo titulo
ma & inju
r, cujus an
effusione
neque adyer
tali modo
cum Patre:
ando regia
obedientia
Coloss. I
VIII, 18. &
Math. I,

adeoque se Dominum cœli comprobasse, quare Petrus ait: *Certo igitur sciat omnis domus Israel quod Deus eum & Dominum & Christum fecerit*, declaraverit, *scil. hunc Jesum, quem vos crucifixistis* Act. II, 36. cf. Act. V, 31. Eph. I, 20.-f. Phil. II, 9-12. 1. Cor. XV, 25. 26. (4.) Hoc ipsum comprobant tot tituli regii, qui ipsi *ex divinis* attribuuntur. Vocatur quippe *Rex*, Hof. III, 5. *Rex Regum & Dominus Dominorum* Apoc. XIX, 16. &c. (5.) Tandem alia cuncta regalia veluti unctio, inauguratio, thronus, sceptrum, Leges, potestas judicialis, Ministri, Subditi, hostes &c.

XLIV. *Christus quidem etiam Rex jure creationis, conservationis, gubernationis, quemadmodum Pater & Spiritus S. Sed sub hac x̄iæ propriè hōc locō non occurrit, verum quatenus talis est jure redemptionis.* Is optimo titulo Rex habetur, qui populum miserrima & injusta servitute pressum ex pacto ejus, cujus antea erat, magnō labore & sanguinis effusione liberat atque liberatum regit, eumque adversus hostes defendit. Atqui Christus tali modo Rex est. Quod liquet ex fœdere filii cum Patre: Liquet ex executione. Unde quando regia Christi potestas memoratur, causa obedientia & mors ejus traditur Philipp. II, 6-12. Coloss. I, 13. 14. Jes. LIII, 10. Matth. XXVIII, 18. & populus tanquam liberatus fit Matth. I, 21. Tit. II, 14.

XLV.

XLV. *Quo vero regni Christi naturam intelligamus, tenendum, illud non terrestre esse.* Hinc jam olim promittebatur *Rex pauper & egenus* Zach. IX, 9. sine pompa, contemptus Jes. LIII, 2. 3. Talis quoque manifestatus absque divitiis, satellitio, potestate, quod ex Historia vitæ ejus elucet. Ipse accusatus de affectato regno terrestri confitetur *Regnum meum non est de hoc mundo* Joh. XVIII, 36. cf. Luc. XVII, 20. Rom. XIV, 17.

XLVI. *Esse verò spirituale, cæleste* probant diserta Scripturæ loca Rom. XIV, 17. *Regnum Dei est justitia & pax & gaudium Spiritus S.* Joh. XVIII, 37. *Ego ad hoc (ut Rex essem) natus sum atque in hunc finem in mundum veni, ut veritati testimonium perhiberem: ut & illa, in quibus regnum cælorum sive Dei appellatur.* Probant cuncta, quæ ad hoc Regnum pertinent: Pertinent autem & ipse Rex *Dominus ex cælo* I. Cor. XV, 47. unctus oleo spirituali Ps. XLV, 7. 8. Eccl. LXI, 1-3. cujus thronus in cælo ad dextram Patris Ps. CX, 1. Hebr. I, 3. Col. III, 1. 2. Dein subditi qui *ex veritate* sunt Joh. XVIII, 37. seipso abnegant, crucem ferunt atque Christum sequuntur Matth. XVI, 24. 3. Insuper modus administrationis. Christus regnum administrat sceptro, quod verò Evangelium Ps. CX, 2. Leges dat itidem spirituales Rom. VII, 14. Ministros Spiritu S. actos ablegat 2. Petr. I, 21. Act.

Act. XX, 28. Subditorum cogitata, voluntatem, affectus, corpus spiritui obsecundans regit. Largitur quoque bona spiritualia, iustitiam, pacem, gaudium Spiritus S. Rom. XIV, 17. Tandem hostes: *Non est nobis lucta adversus sanguinem & carnem, sed adversus principatus, adversus potestates, adversus imperatores mundi tenebricosi seculi huius, adversus Spiritus malos*, Eph. VI, 12. qui quoque spiritualibus armis debellantur c. c. v. 13-19. 2. Cor. X, 4.

XLVII. *Regna mundi, quæ gloriosissima, commendari solent ab amplitudine, duratione, successu. Omnium gloriosissimum hoc Christi Regnum, ceu quod amplissimum, æternum est & alta pace fruitur hostibus cunctis subjugatis.*

XLVIII. *Amplissimum est.* Hoc enim regno non solum comprehenduntur (1.) omnes fideles ceu quorum caput est Eph. I, 22. 23. (quamvis hi maximè) sed (2.) etiam infideles, quos, quia nolunt ut super illos regnet, interimit Luc. XIX, 27. cf. Ps. II, 9. (3.) Insuper Angeli boni Eph. I, 20. 21. Hebr. I, 6. 7. iussa tanti Regis expectantes. (4.) Angeli quoque mali, quorum Ministerio Christus utitur ad humiliandum suos 2. Cor. XII, 7. ad torquendum peccatores 1. Cor. V, 5. (5.) Cuncta alia cælum, terra, infernus & quæ in iis Matth. XXVIII, 18. Phil. II, 10. *Omnia sub-*
Ii jecit

jecit pedibus ejus: Dum verò omnia ei subjecit, nihil omisit, quod ei non sit subiectum,
Hebr. II, 8.

XLIX. *Æternum dein.* Pater filio regnum ab æterno sub certa conditione committebat. Acceptabat illud filius atque jam sub V. Testamento aliquatenus fideles regebat sed modo longè nobiliori, perfectiori sub N. Testamento & tum quidem maximè, quando lytro pro populo suo soluto resurrexit, in cælum ascendit, confidetque ad dextram Patris, atque ex cælo Spiritum S. effudit, quò perfusi Apostoli Judæos, Samaritanos, Gentes ad regnum ejus vocabant. Matth. XXVIII, 18. Phil. II, 7. 12. Ps. CX, 1. Act. II, 36. Nec desinet regnare in omne ævum Luc. I, 33. Ps. XLV, 7. Es. IX, 5. quamvis modus regiminis alius longè futurus post hanc vitam, tum regnaturus cum Patre 1. Cor. XV, 25-29.

L. *Denique victoriosum.* Cum multis magnisque hostibus à mundo condito, maximè à manifestatione ejus in carne usque ad consummationem præsentis mundi certandum erat atque etiamnum est, quos tamen omnes partim superavit, partim certò superabit victor Jesus Christus. *Mundus tandem peribit,* 1. Joh. II, 17. *Omnia regna mundi* consummentur à regno Messie Dan. II, 44. *Anti-Christum* perdet Spiritu oris sui 2. Thess. II, 8. *Caput Serpentis* contritum est, Gen. III, 15. & brevi planè

reconteretur

Enam ult

XV, 26.

um Christi l

omnia in c

Atque

pheticam,

datorii. A

mare pote

gum. (1.

rendo per

tiens sit,

um homin

(2.) De

ment, qua

ment. Hun

nostra ar

subire. I

laris audir

etis confir

itate Ego

nam inf

per totum

et externa vi

et adversus

que Script

hibitionem

et XX, 28.

III. Omni

planè

planè conteretur sub pedibus nostris Rom. XVI, 20. Etiam ultimus hostis *mors* abolebitur 1. Cor. XV, 26. Quibus hostibus subjugatis regnum Christi longè gloriosissimum erit: *Deus erit omnia in omnibus* 1. Cor. XV, 28.

LI. Atque ita pertractavimus functiones Propheticam, Sacerdotalem, Regiam muneris mediatorii. *Ex pertractatione* autem facile *constare potest Mediatorem hunc esse debere* *ἱεραποστολ.* (1.) Nam tantum illud opus est, ut ei ferendo perducendoque nudus homo non sufficiens sit, quale illud glorificare Deum ut cum homine peccatore rursus reconcilietur. (2.) Dein functiones memoratæ ea in se continent, quæ naturam humanam & divinam poscunt. Humanam: veluti verbum Dei de salute nostra annuntiare, mortem pro peccatoribus subire. Divinam: verbum de salute in sinu Patris audire, id miraculis propriâ virtute patris confirmare, id quoque eloqui propriâ potestate *Ego dico*. Dein mortem superare, sanguinem inferre in cælum. Tandem populum per totum terrarum orbem dispersum absque externa vi colligere, conservare, defendere adversus potentissimos hostes. (3.) Loca quoque Scripturæ ad utramque naturam reconciliationem per Christum factam referunt. Act. XX, 28. 1. Cor. II, 8. Hebr. IX, 14. 1. Joh. I, 7.

LII. *Omnibus his absolutis, quæ dicenda*
erant

ulti Mediatoria.
 ro omnia ei
 on sit subje

Pater filio regna
 one committit
 e jam sub V. I.
 regebat sed m
 ori sub N. Tele
 nê, quando iro
 crexit, in cœlum
 tram Patris, atque
 quô perfusi Apo
 gentes ad regnum
 III, 18. Phil. II,
 ec desinet regnare
 XLV, 7. Ed. IX,
 ius longè futurus
 turus cum Patre

Cum multis ma
 ndito, maxime a
 usque ad con
 li certandum erat
 men omnes pat
 superabit victor
 m peribit, et Job
 consummentur
 i. Christum per
 I, 8. Caput Ser
 I, 15. & brevi
 placet

erant de persona, statibus & officio Mediatorio Jesu Christi, restat ut probemus illum ipsum esse Messiam, quem *Literæ V. Testamenti* toties promiserant. Quod nunc sine magno labore fieri potest superioribus præmissis. Messias prædicebatur Deus & homo, homo oriundus ex Virgine, semine Abrahamæ, tribu Judæ, familia Davidis eaque humiliata, oppido Bethlehem: Prædicebatur sub forma servi, contemptus, inops, moriturus, post mortem resurrecturus, in cælum ascensurus, ad dextram Dei sessurus: Prædicebatur porro ut Propheta Magnus, miraculis clarus, sanctus: Prædicebatur insuper ut victima juxta ac Pontifex. Prædicebatur tandem ut Rex regnaturus modo spirituali, quæ verò cuncta in Jesu Christo adimpleta esse ostendimus. Hoc ipsum confirmatur, quoniam cuncta signa, quæ Messiae adventum comitari & subsequi debebant, jam præstita sunt. Quando enim Messias manifestandus erat, tum adhuc tribus Juda à reliquis distincta atque potestate aliquâ insignis esse debebat juxta Gen. XLIX, 10. Requirebatur quoque, ut Templum secundum nondum eversum Malach. III, 1. ceu cujus præ primò major gloria unicè in Messiae adventu sub illo ostendi potest Hagg. II, 7-10. Nec solum Templum stare debebat, sed etiam urbs Hierosolymitana ac cultus sacrificiorum & fertorum Dan. IX, 24.-f. Lxx dein septimanae, quarum ibidem men-

Cap. XXI.
entionem f
tingebant.
ates idolo
um præstit
Gen. XLIX
aliquis trib
Principe vi
m, urbs Hie
ferta abrog
m dudum
phetas tan
atur. Ju
gna ad Me
atur nemin
dicata qua
ralem do
mme conv
arum fuor
qualia pro
entiam egr
CA
PPL
BENI
CHR
Enescia
Christus